

Professori Jayati Ghosh

varoitti naisnäkökulman eriyttämisestä

rattuna vaikuttaa naisten mahdollisuuksiin ja tilanteeseen eniten.

Miten työ naisistuu?

UNIFEMin uusin raportti *Progress of the World's Women 2005: Women, work & poverty* kartoittaa maailman naisten tilannetta talouden ja työn näkökulmasta.

Professori Ghoshin mukaan on tärkeää pohtia työn naisistumista ilmiönä sekä prosesseja, jotka vaikuttavat työn naisistumiseen käänteisesti.

Työ naisistui voimakkaasti esimerkiksi Aasiassa vientiteollisuuden nopean kasvun myötä. Naistyövoimalle syntyi suuri kysyntä ja työnantajat hyötyivät naistyövoiman edullisuudesta ja matalasta sosiaaliturvasta.

Sittemmin naistyövoiman kysyntä on kuitenkin kääntynyt laskuun.

Seminaaripuheessaan Ghosh korosti kuinka tämä käänteinen trendi on vasta-reaktio vaatimuksiin paremmasta sosiaaliturvasta ja työolosuhteisiin liittyvistä standardeista. Naistyövoiman käytöstä on tullut vähemmän houkuttelevaa. Naiset ovatkin menettäneet työpaikkoja tai joutuneet siirtymään pienteollisuuden ja kotona tehtävän alihankinnan piiriin, jossa palkka on usein urakkapalkkaa. Myös kotona tehtävän alihankinnan piirissä toimiva työvoima kohtaa alati kiristyvää kilpailua, jolloin yhä useammat naiset joutuvat siirtymään edelleen pikkupalvelujen alalle.

Tulevaisuuden haasteena Ghosh näkee kestävien ratkaisujen löytämisen niin, että naistyöntekijöille voidaan taata sellainen työturvan taso, joka ei vähennä naistyövoiman kilpailukykyä ja mahdollisuuksia pysyä palkkatyössä.

Tähän vaikuttaa keskeisesti myös kunkin maan tuotantorakenne. Haasteena onkin löytää kehitys- ja makrostrategia, joka tukee kotimarkkinoiden kehittymistä

ja perustuu kestäväan kasvuun, eikä pelkää yhä halvempaan tuotantoon pohjautuvaan vientiin.

Globaali pääoma kasvattaa turvattomuutta

Globalisaation sukupuolivaikutuksista puhuessaan Ghosh esitti ajatuksia siitä miten yleisen yhteiskunnallisen epävarmuuden lisääntyminen vaikuttaa naisiin.

Taloudellisen epävarmuuden ja riskien kasvun kanssa samaan aikaan voimistuvat massakulutuksen ja kaupallisuuden ihanteet. Ihmisten todellisuuden ja toiveiden välille syntyy kuilu, joka aiheuttaa turhautumista.

Koska turvattomuutta ja epävarmuutta pohjimmiltaan aiheuttava globaali pääoma on kuin abstrakti, kasvoton "vihollinen", johon on vaikea tarttua, saattavat epävarmuus ja turhautuminen sekä ihmisten välinen kasvava kilpailu kanavoitua jopa fundamentalistisina, erityisesti myös naisten vapautta ja osallistumista rajoittavina liikkeinä ja yhteiskunnallisina konflikteina.

Vastavoimana tälle Ghosh näkee tavallisten ihmisten kasvavan tietoisuuden ja kiinnostuksen erilaisista vaihtoehdoista. Seminaaripuheessaan Ghosh iloitsi siitä kuinka erityisesti naiset ovat entistä tietoisempia politiikan vaikutuksista ja ilmaisevat yhä voimakkaammin ja laajemmin kantansa yhteiskunnallisista asioista.

Intiassa naisliike ajoi voimakkaasti hallituksen hiljattain hyväksymää maaseudun minimityöllisyystakuualoitetta, joka oli täysin vastoin uusliberalistisia intressejä.

Naisliikkeet ovatkin keskeisessä asemassa pyrittäessä kohti edistystä, jossa makrotalouden kysymyksiä katsotaan johdonmukaisesti myös gendernäkökulmasta.

Teksti **Maria Ahlqvist**
Kuva **Leena Schmidt**

Osana syyskuusta Helsinki-prosessin konferenssia järjestettiin globaalien talouden vaikutuksia gendernäkökulmasta pohtiva seminaari "Femme Globale". Seminaarin mielenkiintoisinta antia oli intialaisen taloustieteen professori Jayati Ghoshin puheenvuoro, joka käsittelee mm. globalisaation sukupuolivaikutuksia, työllisyyden naisistumista sekä naisliikkeiden tulevaisuutta.

Pekingin julistus ei saa jäädä toivelistaksi

Ghoshin mukaan Pekingin julistuksen ja toimintaohjelman vahvuus on, että se integroi naisnäkökulman laajempaan makrotason politiikkaan. On varottava "gettouttamasta" naisnäkökulmaa tyytymällä esimerkiksi pelkän naisasiainministeriön perustamiseen – vain kautta linjan johdonmukainen politiikka mahdollistaa todelliset muutokset. Integroiva, kokonaisvaltainen lähestymistapa on ensisijaisen tärkeää myös siksi, ettei Pekingin julistus työkaluna jää vain "toivelistaksi".

Toisaalta Pekingin julistuksen ja toimintaohjelman tulisi ottaa paljon paremmin huomioon yhteiskuntaluokkaan perustuvat erot naisten välillä. Ghosh korosti luokka-asemaa kategoriana, joka esimerkiksi uskoon tai etniseen taustaan ver-

Ensimmäiset

Peritty maailmanjärjestys horjui 1800-luvulla. Euroopan teollistuminen ja modernisoituminen vaikutti myös Suomen suuriruhtinaanmaassa, joka oli maanosan kaukainen, hallan riivaamaa peräkolikka.

Viktoriaaninen ihanne, jonka mukaan jokaista naista elätti joku mies, osoittautui kestävämmäksi erityisesti köyhässä pohjolassa. Naisten oli lähdettävä töihin kodin ulkopuolelle.

Töihin tarvittiin koulutus, joka sekä oli avattava naisille. Koulutetut naiset oli pääsnettävä virkoihin, koska muuten koulutuksen arvo olisi vaikuttanut kyseenalaiselta.

Taival pumpulienkelistä ministeriksi ja postineidistä professoriksi vei vuosikymmeniä.

Esikuvat ovat verrattoman tärkeitä alistetun kansanosan pyrkiessä etuoikeutetun väestön hallussaan pitämiin asemiin. Uranuurtaja on lumiaura, jota muut voivat seurata.

Poikkeusyksilön elämä on harvoin helppoa. Monen varhaisen suomalaisen uranuurtajan lapsuuteen tai nuoruuteen kuului menetys, joka pakotti hänet itsenäiseen ajatteluun perinteisen vahvempaan turvautumisen sijasta.

Varhaiset uranuurtajat olivat kuitenkin aikansa kuuluisuuksia. Kun naisia ilmaantui yhä useammille aloille, hohto haipui, mutta vaikeudet usein

jäivät. Miesvaltaisilla työpaikoilla saatettiin syrjiä niiden muutamaa naista, antaa heille huonosti arvostettuja töitä, maksaa pienempää palkkaa, jättää kutsumatta neuvotteluihin.

Koettu keino, ylistämällä alistaminen, vaikutti myös työpaikoilla. Yksi nainen ympäristössään loi prinsessailmiön: ainoaa naista hemmoteltiin kuin pienokaista päästämättä häntä kuitenkaan vaikuttamaan asioihin. Prinsessa saattoi käyttää hyväkseen asemaansa eikä suvainnut muita naisia näköpiirissä.

Vasta 1900-luvun viime vuosikymmenellä naiset pääsivät uusilla aloilla ylimpään johtoon asti. Julkisen vallan urakierto alkoi 1980-luvulla,

KOLUMNI

yksityisellä puolella vielä myöhemmin.

Naisten polku johtopaikoille kulkee perinteiseen tapaan: kaksi askelta eteen, yksi taakse. Yhden johtavan naisen jälkeen paikalle nimitetään mies ikään kuin merkkinä paluusta päiväjärjestykseen. Ura on kuitenkin aukaistu.

Kaari Utrio

YK:n Naistenrahasto

edistää naisten ihmis-

oikeuksia, osallistumista

ja asemaa maailmassa.

UNIFEMin jäsenyys on

kannanotto tärkeän

asian puolesta!

Suomen UNIFEMin

tehtävä on tukea YK:n

Naistenrahaston työtä

keräämällä sille varoja ja

tiedottamalla naisten

asemasta ja UNIFEMin

tekemästä työstä.

Äänemme kuuluu sitä

paremmin, mitä enemmän

meitä on.

Jäsenenä voit osallistua

toimintaan, toimia vapaa-

ehtoisena, pääset

UNIFEMin tapahtumiin,

seminaareihin ja

tilaisuuksiin. Saat mielen-

kiintoista tietoa

maailman tilanteista

sähköisesti niin halutes-

sasi sekä neljä kertaa

vuodessa ilmestyvän

UNIFEMin jäsenlehden

kotiisi postitettuna.